

PEDAGOGIK MAHORAT

1/2010

FARZANDE ARIMIZ BIZDAN KO'RA KUCHLI, BILIMLI, DONO
VA ALBATTA BAXTLI BO'LISHLARI SHART! - T. A. Karimov

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

нафс ва шайтон васвасаларидан холи, ишқ нуридан мунаввар осуда ва камтарона ҳаётларини бошқаларга ибрат этиб кўрсатган.

Хуллас, Алишер Навоий шеърятининг таркибида гўё ҳамма нарса илоҳийлашган, олий ва тақдорланмас сифатини топган. Эҳтимол, шунинг учун ҳам улуғ санъаткорнинг ҳар бир мисраси, ҳар бир сўздан теранлик садоси янграб турибди. Бу – абадий САДО эрур.

Мақола олимнинг “Навонийга қайтиш” китобидан олинди. – Т.: “Фан”, – 2007, – 80-84-б.

РЕЗЮМЕ

Статья посвящена анализу отдельных стихотворений А.Наваи.

SUMMARY

Clause is devoted to the analysis of separate lines A.Navai.

Дилафруз МИРАЛИЕВА

ТАЛАБАЛАРНИ ВАТАНПАРВАРЛИК РУҲИДА ТАРБИЯЛАШДА КЕЙС СТАДИ МЕТОДИДАН ФОЙДАЛАНИШ

Мустақилликка эришган Ўзбекистон Республикасидагида ёшларнинг таълим-тарбиясига алоҳида аҳамият берилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримов бу хусусда алоҳида тўхталиб: “Таълим соҳасини янги босқичга кўтариш ҳақида гапирганда фарзандларимизнинг қалби ва онгида Ватанга муҳаббат, миллий ва умуминсоний кадрятларга ҳурмат туйғусини сингдириш, уларни барча бало-қазолардан, бизга бегона бўлган томонлардан огоҳ этиш ва ҳимоялаш, болаларимизни шу руҳда тарбиялаш жамиятимизнинг бугунги ва эртанги кунини учун нақадар муҳим эканини, ўйлаймнки, ҳаммамиз яхши англаймиз”, – деб таъкидлайдилар.

Талаба ёшларни ватанпарварлик, Ватанга муҳаббат руҳида тарбиялашда суҳбат, маърузалар билан бир қаторда кейс стади методидан фойдаланиш ҳам яхши самара беради. Машғулотлар кейс методи асосида ташкил этилганда талабалар машғулотларда фаол иштирок этадилар, мулоҳаза юритиш, фикрлаш, хулоса чиқаришга ўрганадилар. Кейс стади асосида ташкил этиладиган ўқув машғулотларининг технологик харитасини куйидагича шакллантириш мумкин:

Ўқув машғулотининг технологик харитаси

Фаолиятбос қичлари	Фаолият мазмуни	
	Педагог фаолияти	Талаба фаолияти
Тайёрлов босқичи	Талабаларга кейс материаллари билан танишиб чиқиш ва тайёрланиш учун олдиндани тарқатиб чиқади. Кейс саволлари ва вазифалари билан таништиради.	Кейс билан мустақил танишиб чиқади.
1 – босқич. Кириш. (10 дақиқа)	1.1. Мавзунини эълон қилади, мақсад ва вазифаларни ёритади, ўқув натижалари билан таништиради. 1.2. Ишлаш лозим бўлган кейснинг педагогик фаолиятдаги аҳамиятини ёритади. 1.3. Амалий машғулотнинг иш тартиби ва натижаларини баҳолаш мезонлари билан таништиради.	Эшитади, саволлар беради, танишиб чиқади.
2 – босқич. Асосий қисм (60 дақиқа)	2.1. Мавзу юзасидан мунозара шартлари билан таништириб блиц сўров ўтказиши. 2.2. Талабалар диққатини муаммога, уни ечиш учун бажариш лозим бўлган вазифа ва	Саволларга жавоб беради. Эшитади ва тушунмаганларини аниқлайди. Кичик гурuhlарда ишлайди.

	<p>харакатлар кетмакетлигига жалб этади.</p> <p>2.3. Талабаларни кичик гуруҳларга ажратади ва ҳар бир гуруҳ учун спикер тайинлайди.</p> <p>Гуруҳ ичида муаммони таҳлил этишни ташкил этади.</p> <p>2.4. Муаммонинг ечимини тақдимотга тайёрлашнинг талабларини эълон қилади.</p> <p>2.5. Тақдимотнинг бошланишини эълон қилади.</p> <p>2.6. Тақдимотдан сўнг савол-жавоб ва баҳс мунозарани ташкил этади.</p> <p>2.7. Тақдимотлар баҳоланади (баҳолаш меъёрлари асосида)</p>	<p>Муаммонинг ечимини топади ва ечим вариантларини таҳлил қилади (таҳлилий варақада кўрсатади).</p> <p>Муаммонинг ечимини топади ва ечим вариантларини таҳлил қилади (таҳлилий варақада кўрсатади).</p> <p>Саволларга жавоб беради ва бошқа гуруҳларнинг муаммонинг ечими бўйича берган жавобларини таҳлил қилади.</p> <p>Тақдимотга баҳо беради</p>
<p>3-босқич Яқунлаш, таҳлил ва баҳолаш (15 дақиқа)</p>	<p>3.1. Тақдимот даврида илгари сурилган ечимларни таҳлил қилади ва умумлаштиради.</p> <p>3.2. Гуруҳларнинг иши ва ҳар бир талабанинг фаолиятини алоҳида баҳолайди.</p> <p>3.3. Талабаларнинг кейсн ечишда қандай қийинчиликларга учраганликлари ва бундан буён қайси йўналишда ўз устида ишлашлари, уларга касбий тайёргарлик кўришлари юзасидан маслаҳатлар беради.</p>	<p>Эшитади ва ўз фикр-мулоҳазаларини билдиради.</p>

Кейс методи қўлланганда талабалар учун бериладиган кейс вазияти сифатида халқ педагогикасидаги ривоят, афсона ёки ибратли ҳикоятлар танлаб олина, машғудотнинг таъсирчанлиги янада ошади. Чунончи, қуйидаги каби ривоятлар берилиши мумкин.

Кейс вазияти. Ўзбек халқининг миллий маънавий мероси бу унинг тилдан тилга ўтиб келаётган ривоятлар, ҳикматли сўзлар, ҳадислар, дostonлар.

Диққатингизга бир ривоятни ҳавола қиламиз.

Қадим замонларда Марғилон шаҳрида Аҳмад ва Мурод деган ака-ука бўлган экан. Оиладаги болаларнинг кенжаси Мурод ота-она, қавм-қариндош, кўни-қўшниларининг ҳурматини жойига қўядиган, ўқимишли бола бўлиб ўсибди. Унинг қўлидан тўкувчилик, тикувчилик ҳам келар экан. Лекин Аҳмад Муроднинг тескариси экан. У на ўқиш, на ёзишни билмагани камлик қилганидек, ичкиликка ҳам берилган экан. На онанинг, на отанинг панд-насихатларига кулоқ солар экан. Ука ота-онани: “Азиз отам – қалбим кўкида куёш, онам-чи шу куёш ёнида йўлдош, куёшу йўлдошим барқарор экан, истиқболим кулган”, – деса,

ака:

На керак менга ота,

Ёнимда ақча бисёр.

На керак менга она,

Кўча тўла дўсту ёр, – деб, укага дашном берад экан.

Аҳмаднинг ноўрин хатти-харакати ота-онасининг обрўсини тўкибди, мол-мулкни совурибди. Бундай аҳволга бардош бера олмаган ота-она Аҳмаднинг ғам-ҳасратида оламдан кўз юмибди. Ота-онанинг вафотидан сўнг Аҳмад савдогарлик қилиш мақсадида улардан қолган бор мол-мулкни туяларга юклаб, ўзга юртга равона бўлибди. Инсоф, адолат билан иш кўришга ундаган Муроднинг насихатларига кулоқ солмабди.

Ўрганган кўнгил ўртанса қўймас деганларидек, пулни бўлар-бўлмас ишларга совурган Аҳмад

	<p>харакатлар кетмакетлигига жалб этади.</p> <p>2.3. Талабаларни кичик гуруҳларга ажратади ва ҳар бир гуруҳ учун спикер тайинлайди.</p> <p>Гуруҳ ичида муаммони таҳлил этишни ташкил этади.</p> <p>2.4. Муаммонинг ечимини тақдимотга тайёрлашнинг талабларини эълон қилади.</p> <p>2.5. Тақдимотнинг бошланишини эълон қилади.</p> <p>2.6. Тақдимотдан сўнг савол-жавоб ва баҳс мунозарани ташкил этади.</p> <p>2.7. Тақдимотлар баҳоланади (баҳолаш меъёрлари асосида)</p>	<p>Муаммонинг ечимини топади ва ечим вариантларини таҳлил қилади (таҳлилий варақада кўрсатади).</p> <p>Муаммонинг ечимини топади ва ечим вариантларини таҳлил қилади (таҳлилий варақада кўрсатади).</p> <p>Саволларга жавоб беради ва бошқа гуруҳларнинг муаммонинг ечими бўйича берган жавобларини таҳлил қилади.</p> <p>Тақдимотга баҳо беради</p>
<p>3-босқич Яқунлаш, таҳлил ва баҳолаш (15 дақиқа)</p>	<p>3.1. Тақдимот даврида илгари сурилган ечимларни таҳлил қилади ва умумлаштиради.</p> <p>3.2. Гуруҳларнинг иши ва ҳар бир талабанинг фаолиятини алоҳида баҳолайди.</p> <p>3.3. Талабаларнинг кейсн ечишда қандай қийинчиликларга учраганликлари ва бундан буён қайси йўналишда ўз устида ишлашлари, уларга касбий тайёргарлик кўришлари юзасидан маслаҳатлар беради.</p>	<p>Эшитади ва ўз фикр-мулоҳазаларини билдиради.</p>

Кейс методи қўлланганда талабалар учун бериладиган кейс вазияти сифатида халқ педагогикасидаги ривоят, афсона ёки ибратли ҳикоятлар танлаб олина, машғудотнинг таъсирчанлиги янада ошади. Чунончи, қуйидаги каби ривоятлар берилиши мумкин.

Кейс вазияти. Ўзбек халқининг миллий маънавий мероси бу унинг тилдан тилга ўтиб келаётган ривоятлар, ҳикматли сўзлар, ҳадислар, дostonлар.

Диққатингизга бир ривоятни ҳавола қиламиз.

Қадим замонларда Марғилон шаҳрида Аҳмад ва Мурод деган ака-ука бўлган экан. Оиладаги болаларнинг кенжаси Мурод ота-она, қавм-қариндош, кўни-қўшниларининг ҳурматини жойига қўядиган, ўқимишли бола бўлиб ўсибди. Унинг қўлидан тўкувчилик, тикувчилик ҳам келар экан. Лекин Аҳмад Муроднинг тескариси экан. У на ўқиш, на ёзишни билмагани камлик қилганидек, ичкиликка ҳам берилган экан. На онанинг, на отанинг панд-насихатларига кулоқ солар экан. Ука ота-онани: “Азиз отам – қалбим кўкида куёш, онам-чи шу куёш ёнида йўлдош, куёшу йўлдошим барқарор экан, истиқболим кулган”, – деса,

ака:

На керак менга ота,

Ёнимда ақча бисёр.

На керак менга она,

Кўча тўла дўсту ёр, – деб, укага дашном берад экан.

Аҳмаднинг ноўрин хатти-харакати ота-онасининг обрўсини тўкибди, мол-мулкни совурибди. Бундай аҳволга бардош бера олмаган ота-она Аҳмаднинг ғам-ҳасратида оламдан кўз юмибди. Ота-онанинг вафотидан сўнг Аҳмад савдогарлик қилиш мақсадида улардан қолган бор мол-мулкни туяларга юклаб, ўзга юртга равона бўлибди. Инсоф, адолат билан иш кўришга ундаган Муроднинг насихатларига кулоқ солмабди.

Ўрганган кўнгил ўртанса қўймас деганларидек, пулни бўлар-бўлмас ишларга совурган Аҳмад

MUNDARIJA**MA'NAVIYAT VA MA'RIFAT**

- I.HAQQULOV. Teranlik sadosi3
 D.MIRALIYEVA. Talabalarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda keys stadi metodidan foydalanish.....5

PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA

- K.ZARIPOV, E.NE'MATOVA. Tarbiyasi qiyin o'quvchilar bilan olib boriladigan profilaktik ishlar mazmuni.....8
 B.ADIZOV, M.IBRAGIMOV. Abu Nasr Forobiyning barkamol insonni shakllantirishi to'g'risidagi qarashlari.....10
 P.KADIRBAEVA. Дидактическая подготовка будущих учителей к развитию творческой деятельности школьников.....13
 M.ABDURAXMANOVA. O'qituvchining innovatsion faoliyatini modellashtirish.....16
 U.JUMAYEV. Munosabat motivatsiyasi muammosi xususida.....20
 G.HASANOVA. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'z faoliyatini baholash va tashxislash ko'nikmasining tadrijiy shakllantirilishi.....22
 A.MARASUJOB. Система экспертно-тестовой оценки образовательного процесса среднего специального, профессионального образовательного учреждения.....25
 M.RASHIDOV, D.BAROTOVA. O'smirlik davriga xos xulqiy "og'ish"larning tasniflanishi.....32
 A.LUQMONOV. Barkamol avlod tarbiyasida bexavotir onalik muammosi tadqiqining psixologik tahlili...34

TIL VA ADABIYOT

- S.KAMILIOVA. Сравнительно-типологический метод как метод изучения узбекской литературы в школах с русским языком обучения.....37
 N.ADIZOVA. O'zbek bolalar folklorida qiziqmachoqlarning ilk tadqiqotchisi.....39
 N.RO'ZIYEV. Talabalarga inglizcha retseptiv terminologik leksikani o'rgatishga doir.....41

TABIY FANLAR

- S.TURSUNOV. Elektron o'quv resurslarini foydalanuvchilarga uzatilish yo'llari43
 S.QAHHOROV, H.JO'RAYEV, V.JO'RAYEVA. Fizika ta'limi mazmunini geliotexnikaga doir ma'lumotlar asosida tushuntirish.....45
 K.TURSUNMETOV, S.SHERALIYEV, V.HAMIDOV. Mexanik tebranishlarni o'rganishda "fizikon" kompaniyasining modellaridan foydalanish metodikasi.....50
 M.ATOYEVA. Yerning magnit maydonini fanlararo bog'lanish orqali tushuntirish.....53
 G.XUDOYNAZAROVA, H.BAHROMOV, B.MAVLONOV. Kimyo darslarida talabalarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishda interfaol usullardan foydalanish yo'llari55
 P.ISAIEVA. Некоторые вопросы создания модели учителя физики.....58

KOMPYUTER GRAFIKASI

- N.YODGOROV. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari chizmachilik ta'limida.....63
 Ф.ЗАКИРОВА, А.ЭМИНОВ. Концепция обучения компьютерной графике в курсе информатики...66

OUTLOV

- D.O'RAYEVA, F.SAFAROV, U.AMONOV. Bolalar adabiyotining serqirra tadqiqotchisi.....70
 K.UMAROV, X.TOSHEV. Geografiya va cho'lshunoslik ilmi bag'shida umr73